

IDA KROGHOLT, PH.D. LÆKTOR VED INSTITUT FOR KOMMUNIKATION OG KULTUR, AARHUS UNIVERSITET. FORSKER I PERFORMATIVE FORMER, DELTAGERINDVIRNDE TEATER, KREATIVE PROCESER OG TEATER- OG DRAMA PÆDAGOGIK. HAR VÆRET FØLGEFORSKER PÅ EN RÆKKE PROJEKTER, SENEST *EJ BLØTT* TIL LYST, AARHUS TEATER (2015–2018).

FØLGEFORSKNING SOM DELTAGENDE FORSKNINGSPRAKSIS

Begrebet følgeforskning kan indfange gensidige relationer, hvor forskere og eksternt udløende mødes for at forske og blive forsket i. I artiklen præsenteres følgeforskning som en humanistisk akademisk forskningspraksis, det bliver stadig mere relevant at definere, kvalificere og reflektere over i takt med humanioras tiltagende interaktion med eksterne aktører.

TEKST: IDA KROGHOLT

Med en dramaturgisk tilgang til forskning oplever jeg i stigende grad at være *følgeforsker*. Det sker stadig oftere at jeg bliver kontakket af projektledere eller andre partnere udenfor universitetet, som spørger, om jeg ikke kunne have lyst til at bruge dem som forskningsobjekt. Den ”stigende efterspørgsel” fra eksterne, som vil samarbejde og ønsker en dramaturgisk forskers bistand, var en periode ret svær at styre. Jeg indgik i (for) mange projekter, hvilket gav mig bunker af empiri og en fornemmelse af legitimitet i en tid, hvor humaniora står for skud. Problemet var bare, at partneren ofte forventede en form for konsulentbistand, mens jeg var mere interesseret i at udvikle forskningsresultater. Af og til har jeg været i tvivl, om den forskning, som jeg har udviklet gennem sådanne relationer, egentlig blev fundet interessant og indoptaget af partneren, eller om selve mødet stod tilbage som det væsentlige. Denne disharmoni i forventningerne kan lede tanken hen på, hvordan vi kvalificerer modeltilstanden i samarbejder mellem

forskere og eksterne, og mere overordnet hvordan vi definerer og forstår værdierne af humanistisk forskning.

Følgeforskning i ”partnerskabets” perspektiv. Kampen om disciplinerne (Pedersen et al. 2015) handler om nye videnskabsretiske udfordringer i den humanistiske forskningsgenstandsfelt. Der er de senere år sket en udvikling i måden forskere i humanistiske fag samarbejder med omverdenen på. Der er opstået flere forbindelser mellem humaniora og eksterne organisationer, og samtidig foregår der en begrebslig og metodologisk udvikling af relationen. Kampen om disciplinerne (Ibid.) iagttager, at i humanvidenskaberne i dag er videnskabsveteranernes funktion ikke længere primært at vurdere og sikre forskningens objektivitet. I stedet indgår videnskabssteori ofte strategisk fremadrettet og bidrager til at skabe nye forsknings spørgsmål. Inspireret af disse generelle udfordringer for humaniora og de specifikke, vi oplever tæt på i egen

forskningspraksis, har jeg og en lille gruppe kollegaer, der alle er forskere fra humaniora (ARTS) ved Aarhus Universitet, bearbejdet den dobbeltrolle, der ofte er en præmis, på den ene side er partneren vores empiri og objekt, og på den anden side er der tale om et subjekt, der forventer en mere eller mindre udtalt ydelse. Forventningen drejer sig som regel om at udvikle egen og omverdenens blikke på partnerens proces eller organisation med en eller anden form for legitimitet for øje. I en artikel, som netop nu er i press, har vi beskrevet følgeforskning som noget andet end en evaluerende eller myndighedsbetjenende forskning (Hansen, Krogholt, Refsland og Stage 2016). I stedet har vi indarbejdet et andet perspektiv på den forskning, som underbehandlet form for forskningspraksis eller »partnerskabelse» (Andersen 2006), hvor universiteter og ikke-universiteter aktoerer (fx en organisation, et teater, en virksomhed, en skole, en kunstner), over en periode ”følges ad” med det dobbelte formål at forske og blive forsket i. Følgeforskning er således

Det kan være en udfordring at afbalancere forholdene forholder mellem egen vidensudvikling og produktion – den forskningsmæssige autonomi – og den sensitive lytten til den pårørende, man følger. (foto: Aarhus Teater)

For mig som forsker er målet helt overordnet at producere ny viden, mens det for lærerne primært drejer sig om udvikling af bestemte kompetencer, og for teatret handler projektet især om publikumsudvikling

forskning, der beror på en særlig form for dynamisk kontrakt mellem forskere og eksperterne udøvende, en kontrakt, der adskiller sig fra andre bestyrelse, men alligevel væsensforskellige, forskningskontrakter.

Erfaringer fra en følgeforskningsproces. For øjeblikket deltager jeg som følgeforsker i et "teatret møder skolen"-projekt, *Ej Blot Til Lyst*. Projektet er iværksat af marketingafdelingen på en dansk handelselskabs. Aarhus Teater, og det er støttet af A.P. Møller Fonden. Projektlederen, der er uddannet lærer, tilbyder sammen med et lille team af teater- og dramapædagoger et teaterpædagogisk kompetenceeft og til dansk lærere i lokalområdet. I alt deltager seks folkeskoler i projektet, som løber fra 2015 – 2018 – og som involverer op til 450 lærere og op til 2250 elever.

Teatrets samarbejde med de lokale skoler er især motiveret af et påtrængende spørgsmål, hvordan teatret forny sig, danner nye publikummer og skaber et mere bæredygtigt teater. På den baggrund tilbyder teatret de medvirkende skoler en pakke bestående af teaterpædagogiske forløb og en forestilling. Det hele er lagt an som et mesterteleforløb, hvor lærere og elever lærer sammen. På den måde er intentionen at der parallelt med skolelærernes kompetenceudvikling opbygges en teaterkultur på skolerne, som i sidste ende gerne skulle komme teatret til gode. Min forskning tager udgangspunkt i projektets dobbelte målbeskrivelse. Jeg skal både vurdere effekten af indsatsen i forhold til de deltagende danskeretter teaterfaglige kompetenceeft og i form af publikumsudvikling.

Som følgeforsker skaber jeg og mine forskningsassistenter, løbende data, sådan som man normalt vil gøre i en forskningsevalu-

ling. Og i dette fokusskifte bliver hele ideen om hvem, der yder hvad og hvorfor en del af problemet.

Følgeforskning er ikke en ydelse. Selv om jeg som nævnt benytter traditionelle kvalitative metoder i følgeforskningsprocessen, er det ikke disse metoder, der efter min opfattelse afgør, om noget kan betragtes som følgeforskning. I den tidligere omtalte artikel (Hansen et. al. 2016), identificerer vi følgeforskning som en meta-metode. Dette er netop for at markere, at man i følgeforskning kan benytte en variation af metoder. Men det der kvalificerer en forskning, hvor forsker og praktiker følger hinanden, er, at man undersøger forskningsprojektets retning i fællesskab. Af samme grund har vi som samarbejdspartnere i den nævnte case alle måttet indstille os på at afsætte store mængder tid til løbende forhandling af en fælles retning.

I disse forhandlingsprocesser bliver det tydeligt, at vi ikke taler samme sprog, hvilket hænger sammen med vores vidt forskellige forventninger til projektets ydelser. For mig som forsker er målet helt overordnet at producere ny viden, mens det for lærerne primært drejer sig om udvikling af bestemte kompetencer, og for teatret handler projektet især om publikumsudvikling. Min vigtigste erfaring er nok, at jeg som følgeforsker skal kunne håndtere disse uligheder. Ikke ved at lade forskningen styre af mine samarbejdspartners forventninger til forskningsresultater, men ved at undersøge partnerskabets forskellighed, inklusiv mine egne værdier og mål, som del af min følgeforskning. På den måde kan man i bedste fald bidrage til et mere værdireflekteret partnerskab, og kan som forsker få markeret sin position i samarbejdet, som analytiker med selvstændige undersøgelsesproblemer.

Som forsker kan man blive udfordret på sin position, når man i visse situationer må tilbageholde analytiske tanker og i stedet udforske de andre deltageres iagttagelser og idéer mens de opstår, og ofte inden de er fuldt udviklede

Følgeforsknings dobbelte funktion. Det kan være en udfordring at afbalancere forholdet mellem egen vidensudvikling og -produktion – den forskningsmæssige autonomi – og den sensitive lytten til den praktiske, man følger. I fortløbende af casen, vil jeg foreslå, at man betragter følgeforskningsfunktion som dobbelt: i casen er jeg dramaturgisk procesanalytiker, der både er deltager, indhenter data og bearbejder og formidler, den nye viden, dette producerer. På den baggrund kan følgeforskningsprocessen systematisk beskrives tvædt:

For det første består følgeforsknings af møder, hvor partnerne diskuterer værdier, vilkår og retninger for projektet, der kan arrangeres workshops og open-space arrangementer, hvor ejerskabet af processen er materialiseret gennem fælles praksis og beslutninger, og hvor forskeren og praktikerne fra teatret og skolerne diskuterer, hvordan de hidtil holdte projekt- og forskningsresultater kan bidrage til at udvikle fremtidige scenarier. Dette indbefatter derfor løbende analyse og evaluering af de virk-

ninger, der opstår. For det andet indeholder forskningen resultater, man som forsker er ansvarlig for at producere. Dette indebærer permanent formidling af analytiske pointer til partnerne og traditionel forskningspublikation i forskningsudskrifter, hvor projektets data bruges til at producere teori. Endelig vil forskningen typisk afrundes i en monografi eller rapport, som systematiserer projektets observationer, analyser og erfaringer.

Mod sensitive analyser. Som forsker kan man blive udfordret på sin position, når man i visse situationer må tilbageholde analytiske tanker og i stedet udforske de andre deltagere-

overskygge nærvær og lytten i den pågældende situation. Til gengæld må forskeren kunne kommunikere sine anelser til partneren, sådan at der bliver formuleret forestillinger og visioner for mulige slutpunkter og resultater. Formuleringer af anelser vil sikre, at processen får en retning uden at have et defineret mål. ♦

REFERENCER:

- Andersen, Akerstrøm Niels** (2006). *Partnerskabelse*. Hans Ritzels Forlag: København.
- Hansen, Louise Ejgød, Krøgholt, Ida, Refslund, Dorte og Stage, Carsten** (2016). "The participatory researcher – developing the concept of 'accompanying research'". *Nordic Journal of Cultural Policy* vol. 19, nr. 2 2016. Sammenhæng: Participation: The new cultural policy and communication agenda (artiklen er in press)
- Pedersen, David Budz, Stjernfelt, Frederik og Køppe, Simon** (2015). *Kampen om disciplinerne. Viden og videnskabelighed / humanistisk forskning*. Hans Ritzels Forlag: København.